

Grŵp Cyngori Gweinidogion ar Anabledd Dysgu

Nodiadau o'r ail gyfarfod ar 4 Mehefin 2019

Pobl oedd wedi dod i'r cyfarfod

- Sophie Hinksman – Cyd-Gadeirydd
- Adrian Burke – Community Housing Cymru
- Wayne Crocker – Mencap Cymru
- Lynne Evans – Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
- Christine Griffiths – Pwyllgor Ymgynghorol Therapiau Cymru
- Julian Hallett – Cymdeithas Syndrom Down
- Edwin Jones – Cymuned Ymarfer Ymddygiad Heriol
- Dermot McChrystal – Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg
- Michelle Martin – Fforwm Gofal Cymru
- Ruth Northway – Prifysgol De Morgannwg
- Joe Powell – Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
- Zoe Richards – Anabledd Dysgu Cymru
- Jane Rodgers – Penaethiaid Gwasanaethau Plant Cymru Gyfan

- Hayley Tarrant – Pwyllgor Nyrsio a Bydwreigiaeth Cymru
- Oliver Townsend – Cymorth Cymru
- Michelle Williams – Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
- Sharon Williams – Iechyd Cyhoeddus Cymru
- Pauline Young – Fforwm Rhieni a Gofalwyr Cymru Gyfan

Eraill:

- Tracey Drew – yn cefnogi Sophie
- Celia Lewis – yn cefnogi Michelle
- Dawn Price – yn cefnogi Lynne
- Louise Barry – wedi dod ar ran Suzanne Clifton
- Emma Curtis – Swyddfa Comisiynydd Plant
- Julie Heal – wedi dod gyda Jane Rodgers
- Emma McDonald – wedi dod ar ran Emma Mulinder
- Professor Meena Upadhyahya – Prifysgol Caerdydd
- Edward Oloidi – wedi dod gyda Ruth Northway
- Wendy Parry – wedi dod gyda Jane Rodgers

Swyddogion:

- Hazel Powell – Swyddfa Prif Swyddog Nyrsio
- Karen Eveleigh – Gwella Bywydau Anabledd Dysgu
- Natalie Hughes-Owens – Gwella Bywydau Anabledd Dysgu
- Alyson Collins – Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio

Pobl oedd wedi dod i siarad am bethau ar y rhaglen:

- Dan Jones – Cyfarwyddiaeth Tai
- Jon Williams – Cyfarwyddiaeth Iechyd

Pobl oedd wedi methu dod

- Raghu Baburaj
- Rebecca Cicero
- Suzanne Clifton
- Emma Mulinder
- Jason O'Brien

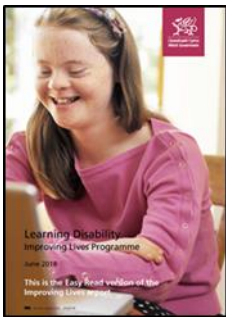
1. Croeso a Chyflwyniad

Fe wnaeth Karen ddweud y byddai hi yn helpu Sophie i arwain y cyfarfod. Efallai y bydd yr Athro Meena Upadhyaya yn helpu yn y dyfodol.

Fe wnaeth Sophie groesawu pawb. Fe wnaeth hi ofyn i bobl ddweud eu henwau nhw ac i bwy roedden nhw'n gweithio.

Fe wnaeth Karen ddweud bod Claire Hough wedi newid swydd. Roedd Claire wedi helpu i ddechrau'r Rhagen Gwella Bywydau. Fe wnaethon ni ddiolch i Claire am ei holl waith caled.

Fe wnaeth Karen ddweud bod Natalie Hughes-Owen wedi ymuno â'r fîm Gwella Bywydau. Fe fyddan nhw'n cael rhywun i wneud gwaith Claire.

Fe wnaeth Sophie ddarllen y rheolau ar gyfer ein cyfarfodydd. Ac fe wnaeth hi ofyn i bawb wrando a pharchu ei gilydd.

Fe wnaeth hi hefyd siarad am reolau'r **Grŵp Rhaglen Anabledd Dysgu**.

Gweithredu

Alyson yn anfon rheolau'r **Grŵp Rhaglen Anabledd Dysgu** atoch chi ac yn gofyn beth rydych chi'n feddwl.

2. Beth oedd wedi digwydd yn y cyfarfod diwethaf

Mae llawer o'r aelodau eisiau amser yn ein cyfarfodydd ni i siarad am bethau sydd ddim ar yr agenda. Felly os oes rhywbeth pwysig yn digwydd rydyn ni'n gallu siarad am hynny.

Er enghraifft, y rhaglen deledu Panorama am gamdriniaeth mewn ysbyty. Fe fyddwn ni'n galw'r rhan yma o'r cyfarfod yn **Unrhyw Fater Arall**.

Mae aelodau hefyd eisiau gwybod am ddigwyddiadau. Maen nhw eisiau cael yr wybodaeth yma mewn newyddlen neu ar e-bost.

Gweithredu

Fe wnaethon ni gytuno â siarad am y rhaglen Panorama ar ddiwedd y cyfarfod.

3. Y Rhaglen Gwella Bywydau

Cyn y cyfarfod roeddech chi wedi cael adroddiad am y **Rhaglen Gwella Bywydau**. Dyma'r ail adroddiad am y rhaglen.

Fe wnaeth Karen siarad am y prif bethau yn yr adroddiad, yn cynnwys:

Gwneud iechyd yn deg i bawb

Mae byrddau iechyd yn cael rhagor o arian i wneud eu timau anabledd dysgu yn well. Ac i wneud **nysus cyswllt ysbyty** yn well.

Canolfan Profiadau Niweidiol yn Ystod Plentyndod

Mae **Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod** yn meddwl pethau drwg sydd yn digwydd i chi pan rydych chi'n ifanc. Er enghraifft, os ydy eich rhieni yn cymryd cyffuriau neu os ydych chi'n cael eich.cam-drin. Rydyn ni'n dweud **ACEs**.

Roedd y **Ganolfan ACE** wedi cael cyfarfod gyda'r fîm **Gwella Bywydau**. Fe wnaethon nhw siarad am sut y mae'r **Ganolfan ACE** yn gallu helpu gyda gwaith **Gwella Bywydau**.

Fe wnaethon ni siarad am y digwyddiad **Credu ym Mhob Plentyn** oedd wedi digwydd ym mis Mawrth.

Ac am sut y dylai pobl sydd yn gweithio mewn ysgolion ddelio â phroblemau heb ddefnyddio **arferion cyfyngol**.

Arferion cyfyngol ydy pan mae pobl yn ceisio rheoli eich ymddygiad drwy eich stopio rhag gwneud pethau. Mae'n gallu meddwl eich dal i lawr. Neu eich rhoi mewn ystafell ar eich pen eich hun.

Fe wnaeth Karen ddweud bod y **Grŵp Gorchwyl a Gorffen** ar **arferion cyfyngol** wedi trefnu cyfarfod ar 15 Gorffennaf.

Gweithredu

Rydych chi'n gallu rhoi eich syniadau am leihau **arferion cyfyngol** i Dermot McChrystal. Fe fydd e'n rhannu syniadau â **Chymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg**.

Fe fydd Karen yn ychwanegu siarad am beth mae **Gwella Bywydau** yn ei ddweud am iechyd at agenda ein cyfarfod nesaf.

Fe wnaeth Dan Jones ddweud wrthyn ni am **Rhaglen Cronfa Cyfalaf Gofal Integredig.**

Mae'r rhaglen yma yn rhoi arian i:

- o prosiectau gwasanaethau cymdeithasol
- o prosiectau iechyd
- o prosiectau tai.

Fe wnaeth Dan ddweud bod rhagor o bobl nawr yn gwybod pa mor bwysig ydy tai da i iechyd a llesiant pobl.

Mae'r rhaglen yn rhoi £105 miliwn dros y 3 blynedd nesaf. Fe fydd y rhan fwyaf o'r arian yma yn mynd i:

- o pobl gydag anabledd dysgu
- o gofalwyr
- o pobl hŷn
- o plant sydd angen cefnogaeth ychwanegol.

Fe fydd **Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol** yn gwneud cais am yr arian yma. Maen nhw'n gallu defnyddio gwybodaeth o'u **hasesiadau poblogaeth** i'w helpu nhw er mwyn penderfynu sut i ddefnyddio'r arian.

Fe wnaethon ni siarad am:

- sut mae'r arian yma yn cael ei wario
- tai newydd i bobl gydag anableddau dysgu
- a pwy sydd yn gwneud yn siŵr bod y prosiectau yn rhedeg yn iawn.

Gweithredu

- **Alyson** yn anfon dolenni inni i'r **asesiadau poblogaeth** er mwyn inni allu eu darllen.

- **Alyson** hefyd yn gofyn i bobl o **Raglen Cronfa Cyfalaf Gofal Integredig** i ddod i'n cyfarfod ni ym mis Medi.

Fe fyddwn yn gofyn iddyn nhw roi cyflwyniad. Ac fe fyddwn ni'n cael cyfle i siarad am unrhyw faterion.

4. Gwasanaethau pontio

Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ysgrifennu papur am eu polisiau i helpu pobl ifanc i **bontio** i wasanaethau oedolion. Roedd y papur yma wedi cael ei anfon aton ni cyn y cyfarfod.

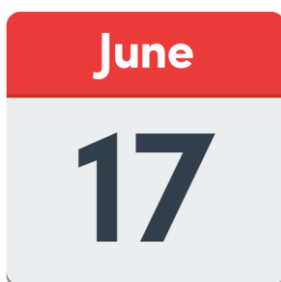
Pontio ydy newid o fod yn blentyn i fod yn oedolyn. Yn aml mae'n meddwl newid o wasanaethau cymdeithasol plant i wasanaethau cymdeithasol oedolion.

Fe wnaeth Jon Williams siarad am ddarn newydd o waith i helpu pobl ifanc i **bontio** i wasanaethau iechyd oedolion.

Fe ddylai'r gwaith yma wneud yn siŵr bod plant a phobl ifanc yn cael y gwasanaethau iechyd cywir ar yr adeg cywir.

Y cyfarfod cyntaf am hyn fydd 17 Mehefin.

Fe wnaeth Jon ddweud y byddan nhw'n stopio defnyddio'r gair **pontio**. Oherwydd mae'n cael ei ddefnyddio yn aml i siarad am bobl yn newid eu rhyw. Mae hynny'n gallu bod yn ddryslyd. Yn lle hynny fe fyddan nhw'n defnyddio'r gair **trosglwyddo**.

Doedd y rhan fwyaf o'r aelodau ddim yn hapus gyda'r gair **trosglwyddo**. Oherwydd mae'n swnio fel bod dewisiadau person ifanc yn cael eu rhoi i weithwyr proffesiynol.

Roeddwn nhw'n meddwl bod pobl yn deall bod **pontio** yn meddwl y daith o fywyd plentyn i fywyd oedolyn.

Fe wnaeth Jane Rodgers, Julie Heal a Wendy Parry siarad am sut mae **pontio** yn digwydd yn Sir Fynwy. Fe wnaethon nhw siarad am beth sydd yn gweithio'n dda a beth sydd ddim.

Fe wnaethon nhw ddweud bod **pontio** yn amser caled ac ofnus i deuluoedd. Roedd gan rai teuluoedd ofn pethau fel:

- o Colli cefnogaeth

- Gorfod dechrau perthnasoedd newydd gyda gweithwyr cefnogi newydd

- Sylweddoli bod eu plenty nhw'n dod yn oedolyn. A bod y gyfraith yn wahanol i oedolion.

- Sylweddoli bod y ffordd o benderfynu pwy sydd yn cael **Gofal Iechyd Parhaus** yn wahanol iawn i blant ac oedolion.

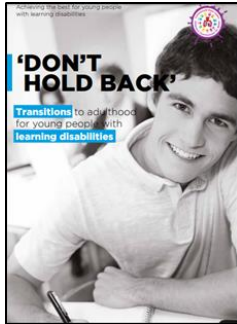
Fe wnaeth yr aelodau ddweud bod **pontio** yn gallu bod yn well os ydy gwahanol wasanaethau yn rhoi eu harian nhw gyda'i gilydd.

Fe wnaethon nhw ddweud bod angen i wasanaethau weithio gyda'i gilydd i wneud i hyn ddigwydd. A bod angen cynllun clir.

Roedd aelodau hefyd yn meddwl y dylai pobl sydd yn cael **Gofal Iechyd Parhaus** gael **taliadau uniongyrchol**.

Fe wnaeth Emma Curtis ddweud y dylai aelodau edrych ar yr argymhellion yn yr adroddiad **'Peidiwch â dal yn ôl'**. Dyma adroddiad am **bontio**. Mae wedi cael ei ysgrifennu gan **Gomisiynydd Plant Cymru**.

	<p>Gweithredu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alyson yn anfon cylch gorchwyl y Bwrdd Prosiect inni.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alyson yn anfon dolen inni i'r ymgynghoriadau ar Ofal Iechyd Parhaus.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fe fydd Karen yn codi mater Gofal Iechyd Parhaus a thaliadau uniongyrchol gyda swyddogion.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alyson yn anfon ffordd newydd Gwent o weithio ar gyfer pontio.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fe fydd Jon Williams yn dweud wrth y Bwrdd Prosiect am ein barn ni am y term trosglwyddo.

5. Gwaith ymchwil

Cyn y cyfarfod fe wnaethon ni anfon cyflwyniad atoch chi am ymchwil anabledd dysgu yng Nghymru. Y prif ymchwilydd ar y gwaith yma ydy Edward Oloidi.

Fe wnaeth e siarad am sut mae e'n gwneud yr ymchwil. Ac fe wnaeth e roi enghreifftiau o'r cwestiynau roedd e wedi eu gofyn.

Fe wnaethon ni ddysgu sut roedd y **Rhwydwaith Anabledd Dysgu ac Awtistiaeth** wedi helpu gyda'r ymchwil.

Roedden ni'n meddwl os oedd y grŵp yn gallu dechrau eto. Neu os ydyn ni'n gallu cadw'r ymchwil i gyd mewn un lle.

Fe wnaeth Karen ddweud y byddai'r grŵp ymchwil yn edrych ar ganlyniadau ymchwil Oloidi.

Fe wnaeth Karen ddweud y byddai hi'n cyfarfod:

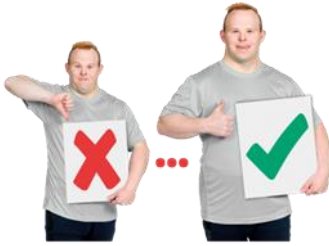
Llywodraeth Cymru
Welsh Government

- **Swyddfa Ymchwil a Datblygiad ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol Cymru.**
- **Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi.**

Rhannau o Lywodraeth Cymru sydd yn gwneud ymchwil ydy'r rhain.

Fe wnaeth yr Athro Upadhyaya ddweud bod angen gwneud rhagor o waith i weld beth sydd yn achosi anableddau dysgu. Fe wnaeth hi ddweud bod angen inni wybod hyn er mwyn ateb anghenion pobl yn well.

Fe wnaeth Karen ddweud bod y **rhaglen Gwella Bywydau Anabledd Dysgu** wedi dechrau oherwydd bod angen i wasanaethau fod yn well i bobl gydag anableddau dysgu.

Gweithredu

- Fe fyddwn ni'n dweud wrth Edward am unrhyw ymchwil anabledd dysgu rydyn ni'n gwybod amdano.

6. Ymchwiliad annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol

Roedd Sanjay Vedi i fod i siarad am gamdriniaeth. Ond roedd e wedi methu dod i'r cyfarfod. Fe fydd e'n dod i gyfarfod ar amser arall.

Gweithredu

- **Alyson** yn cynllunio i'r grŵp siarad am gam-drin plant yn rhywiol mewn cyfarfod arall.

7. Unrhyw Fater Arall

Roeddwn ni'n poeni'n fawr iawn am y rhaglen Panorama: **Undercover Hospital Abuse Scandal**. Roedd y rhaglen yma am gamdriniaeth yn Ysbyty Whorlton Hall .

Roedden ni eisiau gwybod sut yr ydyn ni'n gallu gwneud yn siŵr nad ydy'r math yma o gamdriniaeth yn digwydd yng Nghymru. Neu i bobl Cymru mewn ysbytai y tu allan i Gymru.

Fe wnaeth Hazel Powell ddweud bod darn o waith yn cael ei wneud. Fe fydd yn edrych ar leoliadau gofal y tu allan i Gymru a gweld os ydyn nhw'n ateb anghenion pobl.

Fe wnaeth Joe Powell ddweud bod llawer mathau o gamdriniaeth. Weithiau mae'n gorfforol ac weithiau mae'n agweddau pobl. Fe wnaeth ddweud bod angen inni newid ein diwylliant i wneud yn siŵr ein bod ni'n trin pobl gydag anableddau dysgu â pharch.

Gweithredu

- Fe fyddwn ni'n ysgrifennu datganiad i ateb rhaglen Panorama.

8. Cyfarfodydd yn y dyfodol

Dydd Mawrth 10 Medi 2019

11am to 3pm

Dydd Mercher 4 Rhagfyr 2019

9.45am to 3pm

Fe fydd y cyfarfod mis Rhagfyr am 9.45am. Fe fydd y Dirprwy Weinidog yn dod i'r cyfarfod.

9. Cyfarfod nesaf

Dydd Mawrth 10 Medi 2019